

Wiesława Gierańczyk*, Wieńczysław Gierańczyk**

**Toruńska Szkoła Wyższa, **Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu*

ZMIANY DEMOGRAFICZNE NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE W LATACH 2010-2035

POPULATIONS IN RURAL AREAS IN POLAND IN 2010 AND THE FORECASTED CHANGES FOR 2035

Słowa kluczowe: obszary wiejskie, struktura wieku, ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, starzenie się społeczeństwa

Keys words: rural areas, age structure, pre-working age population, working age, post-working age, population aging

Abstrakt. Przedstawiono zmiany struktury ludności według ekonomicznych grup wieku na obszarach wiejskich w Polsce w 2010 r. i prognozowane zmiany tych struktur w 2035 r. Jako kryterium odróżniające obszary wiejskie od miejskich przyjęto kryterium administracyjne. Podstawową jednostką badawczą były powiaty, w których za obszary wiejskie uznano gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich. Wyniki obrazujące zmiany stanu ludności i jej struktur omówiono, w odniesieniu do zmian zachodzących w miastach oraz ludności Polski ogółem. Przeprowadzona analiza podobieństwa powiatów pod względem struktur ludności wiejskiej w 2010 i w 2035 r. wykazała wystąpienie procesu starzenia się społeczeństwa, który będzie zachodził w różnym tempie w różnych regionach Polski. Przestrzenny rozkład skupień powiatów podobnych pod względem struktury ludności wiejskiej w 2010 r. wykazywał zależności terytorialne. Opracowane przez GUS prognozy ludności wskazują, że w 2035 r. wskutek nierównomiernego tempa zmian ludności w analizowanych grupach wiekowych, struktury ludności wiejskiej upodobnią się do struktur ludności miejskiej oraz nastąpi zanik spójności przestrzennej w zakresie podobieństw obszarów wiejskich pod tym względem.

Wstęp

Polska wieś cały czas podlega procesowi przemian. Dotyczą one nie tylko zjawisk gospodarczych, ale także społeczno-demograficznych. Istotną rolę w kształtowaniu procesów demograficznych odegrała transformacja systemowa dokonująca się w Polsce w latach 90. XX wieku. Przyczyniła się ona do znaczących zmian w strukturze ludności wiejskiej. Znajomość tych zmian pozwala określić zapotrzebowanie na miejsca pracy, mieszkania, infrastrukturę społeczną, zwłaszcza w szkolnictwie i służbie zdrowia, a także na pomoc socjalną.

Celem opracowania jest analiza sytuacji demograficznej na terenach wiejskich Polski w 2010 r. oraz prognozowanych zmian w 2035 r. Ukazano je na tle procesów demograficznych zachodzących w XX wieku, zaś podstawową jednostką badawczą były powiaty.

Material i metodyka badań

W analizach dotyczących terenów wiejskich podstawowym problemem badawczym jest kwestia delimitacji obszarów wiejskich. Obszary wiejskie, pomimo rosnącego zainteresowania ich obecnym stanem oraz przyszłymi kierunkami rozwoju, to nadal, jak wskazują m.in. Rakowska i Wojewódzka-Wiewiórska [2010], pojęcie niemające jednorodnej definicji ani w Unii Europejskiej, ani w Polsce. Ich typologia stanowi metodologicznie złożony problem. Podejmowane liczne próby identyfikowania wsi opierają się przede wszystkim na przekonaniu, że obszary wiejskie stanowią przeciwieństwo miast, m.in. pod względem dominującego typu aktywności gospodarczej, form skupienia ludności, dostępności do infrastruktury społecznej i technicznej, a także stylu, sposobu życia i kultury warunkowanych, m.in. kultywowaniem tradycji, środowiskiem przyrodniczym, porami roku i innymi sezonowymi zmianami [Charakterystyka obszarów... 2006]. W opracowaniach teoretyczno-metodologicznych obszary wiejskie wydzielane są m.in. na podstawie gęstości zaludnienia, sposobu wykorzystania przestrzeni (za regiony wiejskie byłyby uznane wówczas obszary o wyższym od przyjętej wartości granicznej udziale powierzchni użytków rolnych i leśnych w ogólnej powierzchni), jakości gleby, funkcji gospodarczych i społecznych. Wskaźnikiem delimitacji bywa niekiedy udział pracujących w rolnictwie w ogólnej liczbie pracujących. Złożone kryteria wyodrębnienia obszarów wiejskich, uwzględniające m.in.: gęstość zaludnienia i stopień zurbanizowania, zostały zaproponowane przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju [OECD... 2010] oraz Urząd Statystyczny Wspólnoty Europejskiej [EUROSTAT... 2010].

W artykule wydzielenia obszarów wiejskich dokonano na podstawie kryteriów administracyjnych. Za obszary wiejskie przyjęto gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich. Do realizacji założonych celów badawczych, zarówno w części retrospektywnej, jak i prognostycznej, posłużono się danymi publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). W opracowaniu, zgodnie z materiałem źródłowym, przyjęto trójdzielną strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, stanowiącą, że ludność w wieku przedprodukcyjnym to osoby w wieku 0-17 lat, produkcyjnym – kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-64 oraz poprodukcyjnym – kobiety w wieku 60 lat i więcej i mężczyźni w wieku 65 lat i więcej. Analizę struktury ekonomicznych grup wieku ludności wiejskiej w powiatach przeprowadzono wykorzystując ocenę podobieństw, która jest głównym założeniem metody skupień. Polega ona na łączenie w wiązki (klastry, skupienia) obiektów, które są do siebie najbardziej podobne i jednocześnie maksymalnie różne od innych pod względem wyróżnionych cech. Do wyodrębnienia grup powiatów o podobnej strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku zastosowano analizę klastrową (metoda aglomeracji Warda). Algorytm tej metody opiera się na analizie wariancji i zmierza do minimalizacji sumy kwadratów dowolnych dwóch skupień, które mogą zostać uformowane na każdym etapie analizy [Orłowski 2001]. W wyniku tego postępowania otrzymano dendrogramy ukazujące odległości wiązania pomiędzy agregowanymi elementami odpowiednio w 2010 i 2035 r. Ich analiza pozwoliła wyodrębnić po 4 skupienia powiatów o podobnej strukturze ludności wiejskiej według ekonomicznych grup wieku. Przestrzenny rozkład powiatów aglomerujących wyodrębnione skupienia przedstawiono na kartogramach.

Zmiany stanu ludności wiejskiej

Z przeprowadzonej analizy wynika, że zmiany stanu liczebnego mieszkańców miast i wsi dokonują się w różnym tempie. Aż do wybuchu II wojny światowej Polska pozostawała krajem stosunkowo słabo uprzemysłowionym. Jak wskazują Misztal i Kaczorowski [1983] przed wybuchem wojny obszary wiejskie w Polsce zamieszkiwało około 19,4 mln ludzi, tj. 60,6% ogółu ludności. Wskutek działań wojennych stan liczebny ludności wiejskiej zmniejszył się o ponad 3 mln osób (tj. o ok. 17%). Jednak ze względu na znacznie większe spustoszenia wśród mieszkańców miast odsetek ludności wiejskiej wzrósł o ponad 8% [Rosset 1975]. Tak więc w okres powojenny Polska weszła ze stosunkowo wysokim udziałem mieszkańców wsi w całej ludności, według Turskiego [1965], o kilka milionów osób zbędnych w sensie ekonomicznym. Według danych GUS liczebny i procentowy przyrost ludności wiejskiej miał miejsce do końca XX wieku. Było to głównie skutkiem sukcesywnego przejmowania przez obszary wiejskie znacznych nadwyżek demograficznych występujących na wsi. W 1999 r. obszary wiejskie zamieszkiwało 14 585,6 tys. osób, co stanowiło 38,12% ludności kraju. W pierwszej dekadzie XXI wieku przy ogólnej tendencji do spadku stanu zaludnienia kraju powodowanego początkowo ujemnym saldem migracji zagranicznych, a od 2002 r. również ujemnym przyrostem naturalnym, liczba mieszkańców wsi w latach 1999-2010, pomimo ubytków w powierzchni na rzecz miast, wykazywała niewielki wzrost – o 2,4%. Był on kształtowany przez dodatni przyrost naturalny i migracyjny. W efekcie udział ludności wiejskiej w 2010 r. wzrósł do 39,10%. W porównaniu z europejskimi i wysoko rozwiniętymi krajami innych kontynentów, jest to wskaźnik bardzo wysoki. Oznacza to, że polska wieś dysponuje znaczącym potencjałem demograficznym, którego stan i przyszłe struktury określają możliwość osiągnięcia kluczowych dla obecnej i przyszłej sytuacji społeczno-gospodarczej celów analizowanych jednostek terytorialnych.

Struktura ludności obszarów wiejskich według ekonomicznych grup wieku

Przeprowadzona analiza wskazuje, że w 2010 r. ludność terenów wiejskich wykazywała względem ludności wiejskiej i ludności ogółem w Polsce najmniej zaawansowany proces starzenia się społeczeństwa. W 2010 r. na obszarach wiejskich odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym był o 4,1 p.p. wyższy w stosunku do ogółu ludności miast i o 2,5 p.p. w stosunku do ogółu ludności, natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym niższy o 2,1 p.p. niż w miastach i o 1,3 p.p. w stosunku do ogółu ludności Polski (tab. 1).

Na podstawie przeprowadzonej aglomeracji powiatów wydzielono 4 ich skupienia o znacząco różnych charakterystykach ludności wiejskiej według ekonomicznych grup wieku (rys. 1). Przestrzenny rozkład tych skupień wskazuje na występowanie zależności terytorialnych w tym względzie. Skupienie I, które odróżniał najniższy spośród wydzielonych grup odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (o 2,6 p.p. niższy od średniej dla obszarów wiejskich w Polsce), obejmowało zasadniczo powiaty położone w zachodniej i północnej Polsce. Z kolei podobieństwo powiatów w skupieniu IV łączącym powiaty w środkowo-wschodniej Polsce, dotknięte problemem depopulacji, określał wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (średnio 19,0%, tj. o 3,2 p.p. więcej niż średnio dla obszarów wiejskich w Polsce). Powiaty tworzące skupienia I i IV rozdzielały powiaty zakwalifikowane do skupienia II i III. Tereny wiejskie tych powiatów pod względem udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym wykazywały wartości zbliżone do średnich w Polsce. Różnicował je udział ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 1. Struktura ludności wiejskiej, miejskiej i Polski według ekonomicznych grup wieku w 2010 i 2035 r.
Table 1. The structure of urban and rural population and Poland's total population by age category in 2010 and 2035

Obszar/ Area	Lata/Year					
	2010			2035		
	ekonomiczne grupy wieku/share of the age category					
	0-17	18-59/64	60+/65+	0-17	18-59/64	60+/65+
	%					
Polska/Poland	18,7	64,4	16,9	15,6	57,6	26,7
Miasta/Urban areas	17,1	65,2	17,7	15,2	57,0	27,8
Obszary wiejskie/ Rural areas	21,2	63,2	15,6	16,2	58,6	25,2

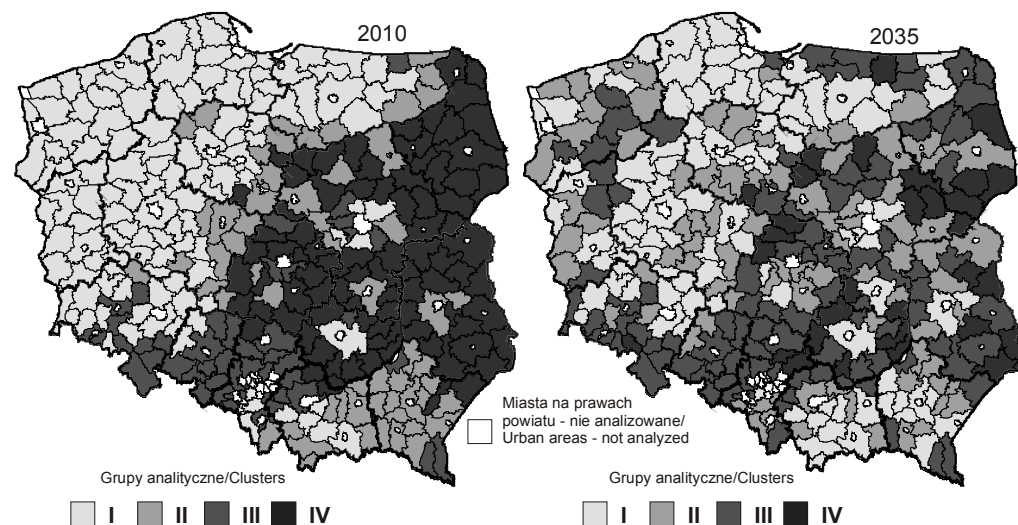
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Source: own study based on Central Statistical Office

struktury wieku ludności obszarów wiejskich niespójność przestrzenna wystąpiła w okolicach Warszawy. Struktury ludności wiejskiej powiatów otaczających stolicę odznaczał przede wszystkim niższy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym względem powiatów dalej oddalonych od miasta stołecznego.

Opracowane przez GUS prognozy ludności do 2035 r. wskazują, że na terenach wiejskich zachodzi zmiana proporcji między ludnością w wieku produkcyjnym oraz przed- i poprodukcyjnym. Wskutek prognozowanego ubytku ludności w wieku przedprodukcyjnym o 24,2% oraz przyrostu ludności w wieku poprodukcyjnym o 59,7% przewiduje się, że ukształtowana w 2035 r. struktura ludności wiejskiej według ekonomicznych grup wieku upodobni się do struktury ludności miejskiej. Przewiduje się, że nastąpi to wskutek stopniowej poprawy i ujednoczenia się płodności mieszkanek miast i wsi. Współczynnik płodności dla całego kraju ma wzrosnąć z 1,36 w 2010 r. do 1,42 w 2015 r., a po 2020 r. oscylować wokół wartości 1,45. Założono też, iż utrzyma się korzystny dla wsi bilans przepływów migracyjnych między miastem a wsią.

Analiza podobieństwa powiatów pod względem prognozowanych w 2035 r. struktur ludności na obszarach wiejskich dała podstawy do wydzielenia czterech skupień powiatów o różniących się charakterystykach ludności ze względu na ekonomiczną strukturę wieku. Wyodrębnione dla 2035 r. skupienia były do siebie bardziej podobne niż skupienia wydzielone na podstawie danych opisujących strukturę demograficzną ludności w 2010 r. Jednocześnie różne tempo prognozowanych zmian ludności w ekonomicznych grupach wieku wskazuje na zanik spójności przestrzennej w zakresie podobieństw obszarów wiejskich pod tym względem.

Rysunek 1. Aglomeracja powiatów według ekonomicznych grup wieku ludności wiejskiej w Polsce w 2010 i 2035 r.
Figure 1. Classification of districts by rural population of the pre-working, working and post-working age categories in Poland in 2010 and 2035

Źródło: jak w tab. 1

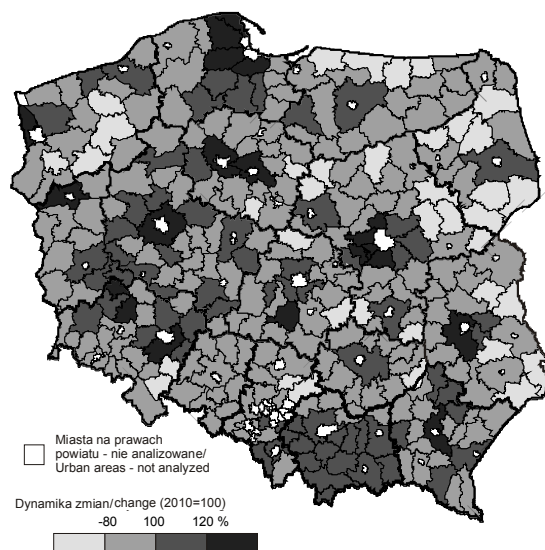
Source: see tab. 1

Przy ogólnej tendencji do starzenia się populacji obszarów wiejskich w stosunku do 2010 r. zauważa się, że relatywnie młodszymi strukturami (skupienie I) będą odznaczały się obszary wiejskie powiatów otaczających największe ośrodki miejskie. Podstawą ich podobieństwa jest najwyższy spośród wydzielonych grup powiatów udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (17,3%, tj. o 1,5 p.p. więcej niż średnio na obszarach wiejskich w Polsce) oraz najniższy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym – 23,0% (tj. o 3,1 p.p. więcej niż na obszarach wiejskich w Polsce). Obszary wiejskie w powiatach oddalonych od dużych miast (skupienie II i III) będą się charakteryzowały strukturami demograficznymi podobnymi do średnich na obszarach wiejskich w Polsce. W skupieniu II będzie można się spodziewać nieco wyższego udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 0,5 p.p.) i nieco niższego udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (o 0,6 p.p.), natomiast w powiatach skupienia III odpowiednio niższego o 1,4 p.p. udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i wyższego o 2,0 p.p. udziału ludności w wieku poprodukcyjnym.

Wyraźnie różnym od pozostałych skupień jest skupienie IV. Przewiduje się, że na terenach wiejskich zakwalifikowanych do tego skupienia powiatów proces starzenia się społeczeństwa będzie najbardziej zaawansowany. W 2035 r. ludność w wieku poprodukcyjnym ma średnio stanowić w nich 31,5% ogółu mieszkańców, przy odsetku ludności w wieku przedprodukcyjnym nie przekraczającym 14%. Tak ukierunkowane zmiany struktur demograficznych obejmą w największym stopniu niektóre powiaty położone we wschodniej części Polski.

Zmiany liczby ludności wiejskiej

Według prognoz GUS zmiany wystąpią nie tylko w sferze ekonomicznych struktur wieku mieszkańców wsi, ale również jej ogólnej liczebności. Nastąpi zmniejszenie się populacji wiejskiej o około 1%, czyli prawie o 160 tys. osób. Jednakże zdecydowanie większe zmiany będzie można zaobserwować w przestrzennym rozmieszczeniu ludności na obszarach wiejskich. Szacuje się, że w ponad 70% powiatów wystąpi ubytek ludności. Największe zmiany zaludnienia *in minus* (rzędu 20%) dotyczyć mogą prawie 40 powiatów. W niektórych powiatach Podlasia, Mazur, wschodniego Mazowsza i Lubelszczyzny liczba mieszkańców może zmniejszyć się nawet o 30-40%. Zwiększenie się liczby mieszkańców wsi będzie można zaobserwować w 1/4 jednostek leżących w strefie oddziaływania dużych miast. Warszawa, Trójmiasto, Poznań, Wrocław, Lublin, Szczecin lub formujący się układ metropolitalny Bydgoszczy i Torunia, bardzo silnie oddziałują na otaczające je regiony wiejskie. W strefie podmiejskiej tych miast, charakteryzującej się bardzo wysokim dodatnim saldem migracji, będzie można zaobserwować zmiany zaludnienia o 20% (powiat warszawski zachodni, lubelski), 30% (pucki, gdański), 40% (wrocławski) a nawet 50-60% i więcej (toruński, piaseczyński, legionowski, bydgoski, poznański, policki). Potencjał ludnościowy dużych miast ma również wpływ nie tylko na najbliższe otoczenie. Przykładem może być aglomeracja Warszawy, Poznania, Łodzi i Krakowa, w których liczba mieszkańców obszarów wiejskich zwiększy się o 10-20%. W większości województw obszary położone peryferyjnie względem ich stolic charakteryzują się ubytkiem liczby mieszkańców wsi. Wyjątek stanowi województwo małopolskie, gdzie tylko w czterech jednostkach wystąpi ubytek mieszkańców (po około 10%), zaś na pozostałym obszarze wzrost o 10-20%.

Rysunek 2. Dynamika zmian liczby ludności wiejskiej w Polsce w latach 2010-2035 (2010=100)

Figure 2. Rural population changes until 2035 (2010=100)

Źródło: jak w tab. 1

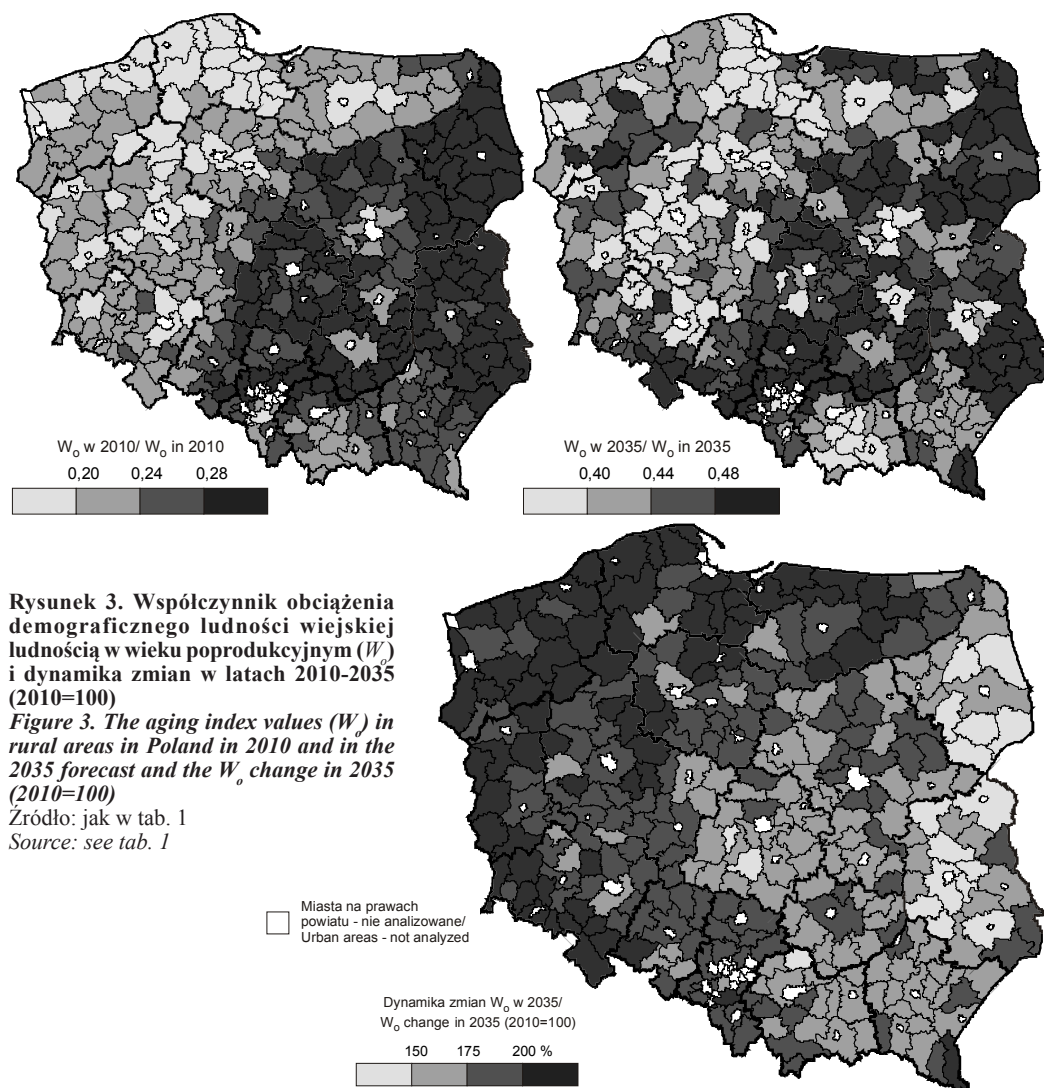
Source: see tab. 1

Struktury demograficzne mieszkańców obszarów wiejskich

Bardzo istotnym problemem, podnoszonym często przez demografów, rząd i różne instytucje, jest problem starzenia się ludności. Pomimo tego, że ludność na obszarach wiejskich Polski jest zdecydowanie młodsza niż w miastach (szczególnie widoczny jest udział w ogóle mieszkańców dzieci i młodzieży), to jednak na

obszarach wiejskich zaznaczają się duże regionalne różnice. Kwestię tę można przybliżyć i zobrazować przez pryzmat udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (rys. 3).

W 2010 r. bardzo niekorzystna sytuacja w tym względzie występowała we wschodniej i środkowo-wschodniej Polsce. W województwie podlaskim we wszystkich analizowanych jednostkach obserwowano bardzo duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym. W takich powiatach jak hajnowski i bielski wartość opisywanego współczynnika obciążenia demograficznego przekraczała 0,50. W pozostałych jednostkach oscylowała w granicach 0,30-0,35. Podobne wartości tego miernika zaobserwować można było w województwie lubelskim. Niewiele tylko korzystniejsza sytuacja w tym zakresie występowała jedynie w dwóch powiatach położonych w pobliżu stolicy województwa. Identyczny rozkład przestrzenny widoczny był w województwie świętokrzyskim, a zbliżony w łódzkim, gdzie w pięciu jednostkach położonych w granicach aglomeracji łódzkiej był mniejszy odsetek ludności starszej aniżeli na pozostałym obszarze województwa. Ogółem w ponad 1/4 powiatów Polski sytuacja demograficzna wyrażona współczynnikiem obciążenia demograficznego ludnością w wieku poprodukcyjnym była bardzo niekorzystna. Względnie młodym społeczeństwem wiejskim (wartość współczynnika poniżej 0,20) cechowały się powiaty położone w północno-zachodniej Polsce, lecz stanowiły one zaledwie 14% ogółu. Korzystna sytuacja demograficzna widoczna była również w powiatach otaczających duże miasta lub z nimi graniczących – wyjątek stanowiły Łódź oraz Białystok. Sytuację demograficzną należałoby również analizować w aspekcie obciążenia

Rysunek 3. Współczynnik obciążenia demograficznego ludności wiejskiej ludnością w wieku poprodukcyjnym (W_0) i dynamika zmian w latach 2010-2035 (2010=100)

Figure 3. The aging index values (W_0) in rural areas in Poland in 2010 and in the 2035 forecast and the W_0 change in 2035 (2010=100)

Zródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

demograficznego ludnością w wieku przedprodukcyjnym. W tym względzie najlepsza sytuacja rysuje się w kilku regionach Polski: na Pomorzu Gdańskim, Ziemi Dobrzyńskiej i północnym Mazowszu oraz na Podkarpaciu. W powiatach znajdujących się na tym obszarze dzieci i młodzież stanowią ponad 35% w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Zdecydowanie najmniej osób w wieku do 17 lat jest na obszarach wiejskich południowej Polski – na Górnym Śląsku i regionie Sudetów.

Według prognoz w 2035 r. sytuacja w analizowanym zakresie demograficznym ulegnie zdecydowanemu pogorszeniu. W 2010 r. bardzo niekorzystna sytuacja, o której świadczył współczynnik obciążenia demograficznego ludnością w wieku poprodukcyjnym wyższy niż 0,40, występowała jedynie w trzech powiatach (oprócz wspomnianych wyżej również w siemiatyckim na Podlasiu). W 2035 r. takich powiatów może być nawet ponad 80% ogółu. W żadnym powiecie opisywany współczynnik nie będzie miał wartości niższej niż 0,30. Chociaż niekorzystne zmiany dotkną każdy powiat, to jednak sytuacja ogólna ulegnie pewnemu wyrównaniu przestrzennemu, ponieważ prognozuje się, że najwyższa dynamika zmian będzie widoczna w powiatach, w których sytuacja w 2010 r. była względnie korzystna. Społeczeństwo demograficznie stare będzie przeważało nadal w powiatach leżących we wschodniej Polsce, szczególnie w strefie nadgranicznej województwa podlaskiego, lubelskiego i warmińsko-mazurskiego. Również prognozy dotyczące udziału dzieci i młodzieży nie są dla tych regionów optymistyczne. Szacuje się, że w porównaniu do 2010 r. liczebność tej grupy w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym zmniejszy się średnio o 25%.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza wykazała regionalne zróżnicowanie powiatów pod względem struktur ludności wiejskiej w 2010 r. Regiony wschodniej Polski (Podlasie, Lubelszczyzna, woj. kieleckie) charakteryzują się niekorzystnymi strukturami. Społeczeństwo w tych powiatach jest zdecydowanie starsze aniżeli na pozostałych obszarach Polski. Według prognoz GUS do 2035 r. sytuacja demograficzna ludności wiejskiej ulegnie zmianie. Nastąpi niewielki ogólny ubytek mieszkańców wsi. Proces ten będzie jednak zachodził w przesterzeniu wiejskiej nierównomiernie. Najwyższym tempem wzrostu ludności wiejskiej będą charakteryzowały się regiony położone wokół dużych miast. W takich powiatach liczba mieszkańców może wzrosnąć nawet o połowę. Regiony położone peryferyjnie w stosunku do dużych aglomeracji będą charakteryzowały się ubytkiem ludności wiejskiej. Zdecydowanie wzrośnie również udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie osłabieniu ulegnie tak widoczne obecnie zróżnicowanie regionalne, ponieważ proces starzenia się społeczeństwa będzie zachodził w różnym tempie w różnych regionach Polski. Na obszarach, gdzie sytuacja demograficzna w 2010 r. była względnie dobra, niekorzystne tendencje wystąpią w większym stopniu, aniżeli w innych regionach. Można sądzić, że badania tego typu, oparte zarówno na stanie bieżącym, jak i prognozach mogą pomóc w rozeznaniu sytuacji demograficznej mieszkańców wsi i przyczynić się do przeciwdziałania skutkom nieuchronnego starzenia się polskiego społeczeństwa.

Literatura

- Charakterystyka obszarów wiejskich w 2005 r. 2006: GUS, Olsztyn.
Eurostat Regional Yearbook. 2010: [www.epp.eurostat.ec.europa.eu].
Misztal S., Kaczorowski W. 1983: Regionalne zróżnicowanie procesu uprzemysłowienia Polski 1945-1975. PWN, Warszawa.
OECD Regional Typology. 2010: [www.oecd.org].
Orłowski K. 2001: Zastosowanie pakietu Statistica w analizie wyników badań społecznych. WSPiA, Poznań.
Rakowska J., Wojewódzka-Wiewiórska A. 2010: Zróżnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich w Polsce – stan i perspektywy rozwoju w kontekście powiązań funkcjonalnych. Ekspertyza wykonana na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
Rosset E. 1975: Demografia Polski. PWN, Warszawa.
Turski R. 1965: Między miastem a wsią. Struktura społeczno-zawodowa chłopów-robotników w Polsce. PWN, Warszawa.

Summary

The article presents changes in the rural age structure in Poland observed in 2010 and the population projection for 2035. The changes in population numbers consider age groups and the aging index. The spatial scope of the analysis focuses on the level of a district and covers rural areas in Poland's districts. The discussion also considers the basic territorial units, i.e., rural counties and the rural parts of mixed rural-urban counties. Results are discussed in a broader context of urban and countrywide age structures.

Adres do korespondencji:

dr Wienczysław Gierańczyk
Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu
ul. Młodzieżowa 31a
87-100 Toruń
e-mail: wiengier@umk.pl

dr Wiesława Gierańczyk
Toruńska Szkoła Wyższa
ul. Młodzieżowa 29
87-100 Toruń
e-mail: w.gieranczyk@tsw.edu.pl